

Novellairó pályázatra beérkezett pályamunka

76. pályázat

2017.

Emlékképek

Ma valaki megkérdezte tőlem, milyen is ez a Keleti Károly, az én legszívélyesebb barátom és rokonom, a legenda. Nem tudtam, mit feleljek. Hiszen annyiféle Keleti Károlyt ismerek, amelyek mind egyazon emberben lakoznak. Egy költő szerint az élet olyan, mint egy hatalmas színház, ahol minden ember számos szerepet játszik. Ha ez így van, akkor Károly játszhatja a legtöbb szerepet egy színes darabban, amelynek a címe csak annyi: Magyarország. Sokan kívánhatnak olyan életet, mint amilyen az övé, s bár mindkettőnk felett járt az idő, bizony mondom, ő még mindig csípősen szereti.

Akik olvassák munkáit a magyar gazdaságról, vajon ismerik-e a „vasárnapi vadász” munkáit? A szegediek, kiknek a gyűjtést szervezte, látták-e az arcát valaha, olvasták-e róla az újságot? Szeretik mind, vagy ha nem, hát megbecsülik, vagy aki nem, az is hallotta a nevét. De vajon látják-e a legenda mögött az embert? A statisztikust, a politikust, a hazafit, a honvédet? A férjet, a komát, a testvért, a festőt, a vadászt, az író? Mindőjüket leginkább őshonos agarainkhoz lehetne hasonlítani. Mert ezek a kutyák tüzesek, hevesek, s kitartóak. Amihez nekifognak, a végkimerülésig lelkesedéssel űzik.

Budapesten ismerkedtünk meg, mi ketten, két szabad fiatal, akiknek keresztelték egymást az útjaik. Ő a jogot befejezván, hivatalától megváltván érkezett a városba, én a Magyar Sajtótól éppen visszatértem a Naplóhoz, hogy hírlapozzak és az irodalom nagyjait méltassam. Kávézóban ültünk, két külön asztalnál, neki pedig épp a Napló forgott a kezében. Nagy csodálkozó arcjátékkal olvasgatott egy cikket, amit én írtam még aznap reggelre. Már nem emlékszem, mi volt témája – biztosan Arany egy szép verséhez firkantottam valami irodalomtörténeti dolgozatot, mint akkoriban sokszor –, de emlékszem az átvirrasztott, terméketlen éjszakára; ébrenlétem sürgetett gyümölcseré; a rohanásra a nyomdába; a tinta friss illatára és a ropogós papírra, ahogy rögvést kijött a napi szám. Emlékszem, hogy elmosolyodtam a nevem láttám, ugyanakkor elfogott a méreg. A fiatalember úgy mulatott és szörnyülködött egyszerre az íráson, mintha nagy sületlenségeket, vagy legalábbis egy viccrovatot olvasna. Nyilvánosan, szemtelenül.

– Milyen víg dolgot olvasott kend, hogy itt vigyorog, mint a tejbetök? – léptem oda hozzá valami hasonlóval.

– Nem víg dolog ez, bátyám, mert a dolgozat írója nyilvánvalóan soha nem vette kezébe Aranyt. Talán csak a szomszédasszonyától hallott felőle. Ha kezébe vette volna, nem értette volna ennyire félre.

Talán egy hete sem lehetett Pesten, máris vitába keveredett. Mint egy kívülálló férfi külön véleménnyel, rögvést védeni kezdtem szegény hírlapost, aki titokban ugyebár én voltam. Erre aztán, két hevesvérű, előkaptuk nyelvünk, eszünk éles szablyáját, s sokáig vívtunk szavainkkal, érvekkel, érzésekkel, mígnem bemutatkoztam néki. Akkor újra nevetni kezdett, immár a helyzeten. Tisztán, őszintén, fejét hátravetve. Én pedig rögvést elfogadtam bocsánatkérését, sőt, vele kacagtam én is, megjegyezve, hogy valóban nem ez a legjobb munkám. A vitából beszélgetés lett, abból barátság. Hát így kezdődött.

Ez volt Pesten az első párbaja, az első szellemi, s az utolsó, amelyből mindkét fél győztesen került ki. Testvért nyert.

Testvérek lettünk, valóban. Célban, erkölcsben, vérben azonosak, noha az én vérem talán nem volt oly pezsgő, mint az övé. De öccse lettem, aztán sógora, midőn hozzánk néha vacsorázni járt, s története, csiszolt szelleme, kedélyes modora elbűvölte Lilla húgom. Ezzel igazán rokonommá vált, bár eddig is annak éreztem.

Mindezeket az 1881. évben írom, augusztus hónap elején. Elengedhetetlennek érzem, hogy meg ne emlékezzek őróla, míg mielőtt utolér gyomor bajom végzete. Én vagyok a fiatalabb, mégis én halok meg előbb. És ezt mégis így érzem jónak... Tudom, nem sok időm lehet hátra, mert az orvosok „bizakodók”, s hamar hazaengedtek maguktól. Túl hamar. Mintha az idő drága lenne, s azt mindenképp szerettemmel kéne töltenem hiábavaló kezelés helyett. Láttam már ilyet. Nem is veszek új cipőt.

Írtam, mondtam, tettem sokfélét, megpróbáltam átadni valamit magamból, s most igyekszek ezeknek az üres papíroknak is átadni valamit. Ha pedig rólam van szó, végképp nem spórolhatok a tintával épp Károlynál. Róla feltétlen beszélnem kell. Bár külön könyvet érdemelne, mintsem néhány oldalt egy beteg ember reszketeg kézírásával, de egy kedves gondolat jutott eszembe róla, az emberről. Egy olyan kép, amelyben mindketten erőtől kicsattanóak, nagyok, szabadok és boldogok vagyunk. Egy kedves vadásztörténet, amiben örökké élhetünk egyetlen napot. Szeretném, ha így emlékezne ő is, más is a mi igaz barátságunkra. Lássuk, hogy is volt...

Október végi nap lehetett, délután. A távoli, színes-mohos hegyek fenségesen pipálták a párát. A párát, amely nem volt köd, de nem volt tiszta lég sem. A deredt szántások és a deres mezők felett gomolygott lábmagasságban, csak a prűszkölő lovak kopogó léptei előtt nyílt szét. Kavargott néhányat, aztán puhán összezárult mögöttünk. Csend volt. Egy varjú károgott valahol, messze, alig hallhatón.

Vadlúdcsapatok is megjelentek néha a sápadt égen, éneklő hangjuk szinte elveszett a szürke fellegek takarásában. Beleolvadtak a szintelen semmibe. Nem láttuk őket. Nem is akartuk.

A vadász egyetlen vadra megy. Sosem indul útnak céltalanul, vagy ha mégis, a lelke mélyén nem akar vadászni. Csak sétál. Idekinn.

Mi most nyúlra mentünk. Én, ő, a lovak és a négy agár.

Hűvös volt, a sima levegő mélyen átjárta a tüdönket, elegyedve a nyereg, a puska, a lucskos, fanyar avar illatával. Károly megállt, a pocsolya megloccsant alatta. Együtt figyelt a kutyával, türelmesen. Sokáig maradt mozdulatlan, míg én már a töltényekkel babráltam. Komolyan vette a vadászatot, mintha parancsot szegne meg a felesleges heveskedéssel, s az élete múlna rajta, mint hajdan, a lövészárokban ifjúként. Ő így, hidegvérrel, megfontoltan nézte Ravaszt. Ravasz volt a vezéragár, nem vitás. Nagy, egészséges, gyors. A szemét a távolba szegezte, az orrát felemelte. Ezek a kutyák ilyenek. A szemükre hagyatkoznak.

Semmi. Lassan baktatott tovább.

A szél az arcunkba sóhajtott néhány messzi mesét, amelyet a bólogató fák közül hozott. Most már kint voltunk terepen, távol mindentől. A többi Ravasz dolga volt. A vadásznémaságot elvitte a fuvallat.

– Alszanak ma a nyulak. Alszik ma minden. Nézd az eget, éppen csak nyitva van a szeme – jegyeztem meg.

– Éppen jó idő vadászni. Úgyis sokáig nem jövünk ki újra – felelte csendesen.

– Frissiben betölteni az új hivatalod, elveszi majd az időt. De pihenni mégis kell.

Közben a lovak lágyan ringtak alattunk, mint a hajók a Balatonon. Keresztülmentünk egy ligeten, a nyirkos fasort kerülgetve, ahol megrekedt a pára. Kicsit elhallgattunk, meg kellett tisztelnünk a helyet. Mintha álmatag felleg telepedett volna reánk. A nap egyetlen pillanatra dideregve kikukucskált a dunyhája alól, és sugarai bekúsztak a köd bőre alá. Megszikráztatta a deres ágakat, reményt lopott az összebújó mohák párnáskáiba, aztán megint elbújt, a homály pedig körbekúsztta az emlékét is. A mezőn újra könnyű volt gondolkodni, a lebegő titokzatosság elszállt az elmém körül, s újra ittam Károly bölcs szavait.

– Tavasszal jött a kinevezés, hisz tudod. Azóta sok az elrendeznivaló. Olyan ez az igazgatóság, mint az apaság a gyermek mellett. Míg fejlődik, öröm és felelősség egyszerre. Nem bánom, mert éppen ideje volt már a lépéseknek. Végre ott lesz a szakkönyvtár és a tanfolyam. Ha többen tudnak róla, többen látják a statisztika jelentőségét.

– Néhány publicista szerint az egész egy bonyolult álarc, amely számok alá rejti a semmittevést és a pénzköltést.

– Az ilyeneket is a törhetetlen véleménye húzatja majd kardélre. S éppen őmiattuk kell többet dolgoznunk. A statisztika sokkal inkább egy szemüveg, amivel tisztábban látunk. Megismerjük saját népünket, igényeinket, lehetőségeinket. Nemcsak a hazai viszonyokat, de egész Európát egységesen látjuk vele, e nélkül pedig a fejlesztés elképzelhetetlen. Közben külföldön is megismerik gazdaságunk helyzetét.

– Hát nem éppen az iparra tennéd a hangsúlyt?

– Oda kell tegyem. Kultúrállam szerepe nem vállalható el földművelő országtól. Amannak viseljük költségeit, amannak drága módjára termelünk, hogyan érhetnők be emennek szerény jövedelmével, mely a gabona nyers exportjából kerül? Meg kell barátkoznunk a gondolattal, hogy kétes dicsőségű szerepünk, mint gabonaexportáló ország Európa egyik élelmezője lenni, a közeljövőben megszűnik, s hogy olyan keresetek meghonosításáról kell gondoskodnunk, melyek jobban fizetett munka által a kultúrállam igényeinek költségeit fedezik. Hiába, híres mezőgazdaságunkat felemelni csak az iparral együtt lehet.

A pej felhorkant, megugrott alattam, göröngybe botlott. Itt már sík volt a vidék. Csak lebegtünk, két elmélázó barát, felesleges szavak nélkül ott, ahol az ég és a föld összeért.

– Nagyúr az, ki már önmagát idézi.

– Nem idézi, inkább ismételi szüntelen. Ha a magasabb helyeken rögvest úgy meghallgattak volna, mint te itt, már nem kéne saját szajkómnak lennem.

– Le sem tagadhatnád, hogy statisztikus vagy. Vajon ugyanilyen sikerrel hiteted el a hivatalban, hogy nem agarazol? Miképp őrzöd titkodat mint vasárnapi vadász? – kuncogtam.

Ismertem az álnevét, rögvest ráismertem, mikor először olvastam. A szavaiból sütött a vadászat szeretete, amely számára nem kikapcsolódó sport volt, hanem hivatás és művészet. Meg akarta osztani másokkal egy olyan országban, ahol ez a szép művészet haldoklani látszott.

– Ha minden jól megy, koma, már statisztikusként teszek a magyar vadászatért is valamit...

De befejezni nem tudta, mert a kutyák vonítottak. Ravasz a távolban felemelte a fülét és máris kilőtt a szürke nyúl után. Valamit legalábbis mindenképp kergetett, valamit, ami beleveszett a ködbe. Csak nyúl lehetett, hiszen másra most nem mentek volna.

Károly megmozdította a lábát, és már száguldottunk is utánuk, mielőtt mind végleg belevesztek volna a semmibe. Egyszerre szállt meg végtelen nyugalom a várakozó izgalommal. Meglesz. Meglesz a nyúl.

Azért is szerettünk nyulazni, mert nem volt biztos a siker. Károly kedvelte a kockázatos dolgokat, ahol voltak ellenérvek vagy akadályok, mert, úgymond, a könnyen elért siker csak fél siker. Hol van ott az út, amely a célhoz vezet, s amely megédesíti az eredményt? Külön fűszer a vadászemlék a vacsorában. Éppúgy kell, mint a só vagy a bors. Őznek, csülkös vadnak nincs esélye az agarász ellen, legfeljebb száz méter után összecsuklik a ráugró kutyák alatt. De a nyúl más. Ugyanolyan szerencsése lehet, mint ahogy veszte.

Ravaszékkal mindig csak nyúlra mentünk, a többire inkább puskával. Az most egyszerű dísz volt a vállunkon, talán, hogy el ne puhányodjunk a súlya nélkül. Megszoktuk. Puskaporos szaga, hideg tapintása, szépen mívelt formája része volt az élménynek. Része volt az életünknek. Ezek voltak a mi mesekönyveink. Több történetet tudtak volna mesélni, mint amennyire emlékezhettünk elmúlt éveinkből.

A lovak teste egyszerre nyúlt meg és rándult össze a száguldó kutyákéval, a szél alájuk kapott, mintha repültek volna, mi pedig szabadon vágattunk velük. A kiáltások elnyúltak, az árnyékok elvesztek, a képek lelassultak. Örökké tartó pillanatok.

Ravasz a nyúl elé vágott, a többiek három oldalról bekerítették. Már nem láttuk, ahogy leterítették. Csak a nyüszítést hallottuk valahonnét.

Megvan!

A védőkutya megőrizte épen a testet, egyikük sem kezdte föl. Ott volt, ahol az előbb lehullt. Érintetlenül, mozdulatlanul, puhán. Szép, nagy tapsifüles. Mintha csak aludt volna a jégvártyás fűszálak között.

– Jól van – suttogta Károly.

Igen. Jól volt. Akkor, ott, minden. Úgy kellett lennie.

Hazafelé nem szóltunk. Ennyi év barátság után már nem beszéltünk feleslegesen, nem szóltunk üres szavakat, anélkül is megértettük egymást. Az érzésekről pedig, amelyeket megkötött a köd, valami egyszeresmind játékos öröm és fakó búskomorság, beszélni úgysem lehetett. Csak tudni.

Ez volt az utolsó alkalom, hogy együtt vadásztunk...

Azóta legalább tíz esztendő telt el. Keleti nem felejtette, amit akkor mondott, mielőtt a kutyák felcsaholtak. Úgy élt, hogy az álmaiból épített várat, sosem engedte el őket. Álmai az ország álmai voltak, lényege az a bizonyos „szemüveg”, mellyel mindent egyszerre látott át.

Idén, mint az Országos Magyar Vadász Védegylet alelnöke, felfedte magát elkötelezett vadászként is, s a hazai vadgazdálkodást elindította a haladás útján. Virágzásának kulcsa a vad tisztelete, emlékezetét pedig énutánam, talán általam is, az utókor őrizze meg.